

Dragi bratje in sestre,

v vabilu na današnjo slovesnost v Šentjoštu ste zapisali: »V spomin na žrtve vojne in revolucije vas vabimo na spominsko slovesnost z naslovom Dediči, ki bo v nedeljo, 29. junija, ob 10. uri pri Kapeli mučencev v Šentjoštu nad Horjulom.«

Iskreno se želim zahvaliti vsem, ki ste se temu vabilu odzvali in ste danes v Šentjoštu, ki za nekatere Slovence ni le kraj, ampak je, kot je zapisal Justin Stanovnik, Šentjošt pojem. Pomen tega kraja najbolje ponazarja Kapela mučencev, ob kateri smo se zbrali. Letos od njene postavitve mineva trideset let. Tako ste zapisali v vabilu na današnjo spominsko slovesnost in na današnjo živo daritev Jezusa Kristusa in vseh živih Šentjoščanov za vse mrtve Šentjoščane, ki so skozi vsa ta leta postali več kot spomin. Postali so dediščina in klic, ki zveni skozi ta kraj, ki se odbija od pobočja do pobočja, ki doni od brega do brega in lega v duše in srca ljudi, da v njih postane zaveza za življenje.

Dragi moji bratje in sestre! Ta čeprav je po vseh pravilih in zapisih časa ta kapela dejansko stara trideset let, mirno trdim, da je veliko starejša. Ta kapela nima trideset let. Ta kapela ima osemdeset let na stoletja in stoletja podlage, v katerih je rasla vera vaših prednikov in njihova ljubezen do teh bregov in do svežine teh gozdov. Do domačij, ki so jih z ljubeznijo in srčno krvjo in z žulji na rokah postavili njihovi predniki in so jih sprejeli kot sveto dediščino, iz katere so rasli sami in njihovi otroci in otrok otroci, do današnjega rodu.

In temelji te kapele ne segajo samo do skale, ki jim daje trdnost in na kateri se stavbi ni treba bati ne viharja in ne povodnji, ker ima temelj na skali. Temelji te kapele se spuščajo v globino rodov, ki so po teh domačijah molili, zaupali v Boga in se mu izročali, in ki so spoštovali drug drugega in skrbeli drug za drugega tudi za ceno življenja. Vse, kar je zgrajenega na tem svetu, je začasno, kar pa zgradimo v zaupanju v Boga in iz vere v njegovo bližino z nami, iz izkustva v njegovo skrb za nas in za naše bližnje, pa ni zapisano času, minevanju in pozabljanju, ampak živi v Bogu. In Bog je, kot pravi sv. Janez, ljubezen. Ljubezen pa ne mine. Kajti vse mine, samo Bog ostane; in Bog je ljubezen.

V temeljih te kapele je tudi 136 šentjoških fantov in mož, ki so bili krivično in zločinsko pomorjeni in večina še danes nima dostojnega groba in javnega spomina.

Ob osemdeset letnici konca druge svetovne vojne slišimo veliko besed, ki govorijo o strahotah vojne in o njeni dediščini, ki je smrt in razdejanje. Slišimo tudi o dostojnem pokopu vseh, ki so jih v maju in juniju leta 1945 pomorili v množičnih grobiščih vsepovsod po Sloveniji – saj ni pedi slovenske zemlje, ki ne bi bila prepojena s krvjo pomorjenih.

Večkrat mi ob teh besedah pride na misel vprašanje: kaj pa je dostojanstven pokop? Ali more to biti pokop iz ene prsti v drugo prst – oprostite temu izrazu? Ali ni morda nekaj še pomembnejšega? Namreč, da moramo spomin teh ljudi očistiti; da moramo odstraniti pljunek, s katerim so morilci opravičevali svoj zločin, za katerega so vedeli, da je zločin, sicer ga ne bi skrivali za pregrade v rudniških rovih, za miniranje kraških brezen in za zaukazan in zagrožen molk, v katerem so morale ječati tolike slovenske žene in slovenske družine desetletja in desetletja. Dokler ne obrišemo z obraza in spomina tega pljunka, toliko časa ne more biti dostojnega pokopa, pa četudi bodo na njem vihrale zastave in zveneale salve.

In v čem je bil greh teh mož in fantov, ki so položeni v temelje vaše Kapele mučencev? Pravzaprav samo to, da so v nekem trenutku rekli, dovolj je; da so se odločili, da bodo izpolnili svojo dolžnost in svoje žene, svoje otroke in svoje domove branili pred tistimi, ki so morili in ropali. Umor je umor, pa ga lahko zaviješ v

najsijajnejšo zastavo revolucije in rop je rop, čeprav ga zakriješ z najsvetlejšo prihodnostjo.

Spomnim se duhovnika, doma iz vaših krajev. Sedaj je že v večnosti, skupaj z vašimi mučenci. Pripovedoval mi je spomine na tista leta, na medvojna leta v tem hribovju. »Podnevi smo prišli domov, da smo obdelali njive in travnike in vse, kar je bilo potrebno, ponoči pa smo odšli v gozdove in noči prespali v jamah, ker nas je bilo strah. Doma ni bilo varno.«

Vaši mučenci so storili to, kar je povedal francoski filozof Fabrice Hadjadj. V eni svojih knjig se spoprime z Jezusovo besedo iz govora na gori: »Ne upirajte se hudobnežu, ampak če te kdo udari po desnem licu, mu nastavi še drugo« (Mt 5,39). On pravi, da dokler gre zame osebno, za mojo varnost in za moje življenje, toliko časa sem poklican, da sledim Jezusovi besedi. Ko pa gre za moje bližnje, za mojo ženo in za moje otroke, pa nimam več pravice, da bi se skril in ne naredil tega, kar je moja dolžnost – zavarovati moje ljudi. In ves »greh« vaših mučencev je bil v tem, da so zavarovali svoje ljudi pred ropom in umorom.

Dragi bratje in sestre. Dediščina, ki se je danes spominjamo in jo poglobljamo, da bo močno zasidrana v našem življenju, je tudi spoznanje, da samo ljubezen in odpuščanje zagotavljata prihodnost. Nasilje in zločin sta zapisana propadu in smrti. Ivan Štuhec je v svoji knjigi *Teološki temelji morale* zapisal tudi te misli: »Pilat ima oblast odločiti o življenju in smrti Jezusa. To tudi stori, vendar s tem njegova oblast ni močnejša in obstojnejša, ni garant za življenje. Križani in mrtvi Kristus postane zanj in za judovske veljake nevarnejši kakor živi. Križani Kristus povzroči tok novega življenja, ki je Cerkev v vseh svojih razsežnostih.

Vsaka nedolžno prelita človeška kri ima enak učinek. Zato so mrtvi najnevarnejši za žive oblastnike, če posebej za tiste, ki so pri njihovi smrti neposredno ali posredno sodelovali. Oblast, ki se ohranja s pomočjo nedolžnih žrtev, je kratkotrajna, je obsojena na smrt. Pilatova sodba Jezusa na smrt je bila simbolično že obsodba rimskega imperija na smrt, kar se je zgodilo nekaj stoletij za tem. Vsaka oblast, ki se začne ohranjati in vzdrževati z nedolžnimi žrtvami, si je neizogibno zapisala datum konca, propada« (308).

Letos obhajanje spomina na vaše mučence sovпада s praznikom svetih apostolov Petra in Pavla. Ali sta bila brez napak? Nista! V evangelijih in v Apostolskih delih beremo o njunih človeških slabostih in tudi o junaških evangeljskih krepostih.

Tudi njiju so odstranili, ker je bilo njuno sporočilo premočno; cesarji in oblastniki niso prenesli, da bi zemeljski bogovi postali zgolj ljudje in bi kot Boga častili samo še Stvarnika in Odrešenika. Zato so ju preganjali, metali v ječe in nazadnje umorili.

Kaj pa je delala Cerkev v tem času? »Cerkev je zanj vztrajno molila v Bogu« (Apd 12,5). Prepričan sem, da so naši mučenci zadnjo pot prehodili in pretrpeli v molitvi, v vztrajni molitvi k Bogu. To mora biti tudi naša dediščina. Čeprav nas morda kdaj prevzame jeza zaradi vsega hudega, kar se je zgrnilo čez naše prednike, moramo iz zgleda Cerkve v vseh časih in iz zgleda naših mučencev tudi mi vztrajno moliti. Molitev namreč doseže dvoje: V molitvi spomin ostaja živ, obenem pa je vedno bolj odrešen. Molitev nas vodi v odpuščanje in nas varuje pred pozabljanjem. Odpuščanje ne izbriše zločin, ki je bil odpuščen, še vedno ostane zločin in dejanje je enako nespremenljivo. Tisti pa, ki so se oblekli v odpuščanje, stopijo na pot osvoboditve. Odpuščanje nikakor ni odpoved resnici. Resnica je resnica in po Jezusovi besedi nas bo samo resnica osvobodila. Resnica, odpuščanje in svoboda so pot v prihodnost.

Naj nas sveto leto, v katerem se učimo romati proti upanju, tudi po današnji slovesnosti okrepi v spoznanju, da je pravica močnejša od krivice, da je resnica močnejša od laži, da je življenje močnejše od smrti, da je ljubezen večja od zločina in da je Bog večji od pekla in vseh njegovih del.

Naj tudi nas nagovori Jezusovo povabilo Petru: »Hodi za menoj.« Pojdimo za njim in prišli bomo v nebesa. Amen.